

פרשת בשלח תשס"ט

תרגום יונתן

(ג) וַיֹּמַר פְּרַעֲה לְדָתוֹן וְלֵאבִירָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
דְּמִשְׁתִּירִיוֹן בְּמִצְרַיִם מְטֹרְפִין הִינוּן עִמָּא בֵּית
יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא טַרְדַּ עֲלֵיהוֹן טַעֲוֹנוֹת צָפוֹן נִגְדוּי
דְּמִדְבָּרָא :

וַאֲכַבְדָּהּ בַּפְּרַעַה וּבְכָל חֵילוֹ וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יִקְנֶה וַיַּעֲשׂוּ כֵן : (ה) וַיִּגַּד לְמַלְכָּךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם
וַיִּהְפֵּךְ לִבָּב פְּרַעֲה וַעֲבָדוּ אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עֲשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבָדְנוּ :

רשב"ם

(ג) **נבוכים הם** - לפניהם נבכי ים. לפיכך שבו
אחור שלא ידעו היכן ילכו, כי סגר עליהם המדבר
את דרכם שהוא מקום נחש שרף ועקרב וחיות
רעות ודואגים שם מאחריהם, ולפיכך שבו
ממקום שהיו חונים באיתם בקצה המדבר ועתה
באו בין מגדול ובין הים לחנות על הים והרי
נבוכים, נבכי ים, לפניהם. הרי אין להם מקום
לנוס לא לפנים ולא לאחור: **נבוכים** - סגורים
בנבכי ים שלפניהם. כדכתי' הבאת עד נבכי ים,
מבכי נהרות: (ה) **כי ברח העם** - מתוך ששבו
אחור: **מעבדונו** - חטף קמץ, מעבוד אותנו וכן
משמרו את השבועה. באכל האש. באכלנו לחם
לשובע:

שירי"ץ [לחוצים], כמו (תהלים פד ז) בעמק הבכא, (איוב כח יא) מבכי נהרות, (שם לח טז) נבכי ים.
נבוכים הם כלואים הם במדבר, שאינן יודעין לצאת ממנו ולהיכן ילכו: (ד) **ואכבדה בפרעה** -
כשהקב"ה מתנקם ברשעים שמו מתגדל ומתכבד. וכן הוא אומר (יחזקאל לח כב) ונשפטתי אתו וגו',
ואחר כך (שם כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו', ואומר (תהלים עו ד) שמה שבר רשפי קשת,
ואחר כך (שם פסוק ב) נודע ביהודה אלהים, ואומר (שם ט יז) נודע ה' משפט עשה: **בפרעה ובכל חילו** -
הוא התחיל בעבירה וממנו התחילה הפורענות: **ויעשו כן** - להגיד שבחן ששמעו לקול משה, ולא אמרו
היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברוח, אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם: (ה) **ויגד למלך**
מצרים - איקטורין שלח עמהם, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין
למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. בחמישי ובששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים,
בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי: **ויהפך** - נהפך
ממה שהיה, שהרי אמר להם (שמות יב לא) קומו צאו מתוך עמי, ונהפך לבב עבדיו, שהרי לשעבר היו
אומרים לו (שם י ז) עד מתי יהיה זה לנו למוקש, ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם
שהשאלו: **מעבדונו** - מעבוד אותנו:

שמות פרק יד

(א) וַיִּדְבֹר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירֹת בֵּין מִגְדַּל וּבֵין
הַיָּם לִפְנֵי פַעַל צָפוֹן נִכְחוּ תַחֲנוּ עַל הַיָּם : (ג) וְאָמַר
פְּרַעֲה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִבְכִים הֵם בְּאַרְצָךְ סָגַר עֲלֵיהֶם
הַמִּדְבָּר : (ד) וַחֲזַקְתִּי אֶת לֵב פְּרַעֲה וַרְדֵּף אַחֲרֵיהֶם

רש"י

(ב) **וישבו** - לאחוריהם לצד מצרים היו מקרבין
כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר
תועים הם בדרך, כמו שנאמר (פסוק ג) ואמר
פרעה לבני ישראל וגו': **ויחנו לפני פי החירות** -
הוא פיתום, ועכשיו נקרא פי החירות על שם
שנעשו בני חורין, והם שני סלעים גבוהים
וזקופים, והגיא שביניהם קרוי פי הסלעים: **לפני**
בעל צפן - הוא נשאר מכל אלהי מצרים, כדי
להטעותן, שיאמרו קשה יראתן. ועליו פירש איוב
(איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם: (ג) **ואמר**
פרעה - כשישמע שהם שבים לאחוריהם: **לפני**
ישראל - על בני ישראל. וכן (פסוק יד) ה' ילחם
לכם - עליכם, (בראשית כ יג) אמרי לי אחי הוא -
אמרי עלי: **נבכים הם** - כלואים ומשוקעים ובלעז

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

שמות פרק יג

(יז) וַיְהִי בַשְּׁלַח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְלֹא
 נָחַם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי
 קָרֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחַם
 הָעָם בְּרֵאתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִם:
 (יח) וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ
 הַמִּדְבָּר יַם סוּף וַחֲמֹשִׁים עָלוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם:

בעל הטורים

(יח) ויסב אלהים את העם דרך המדבר - שערך להם שולחן
 והסיבן לאכול אין ויסב אלא הסבה כמה דאת אמר היוכל אל
 לערוך שלחן במדבר (תהלים עח, יט). וחמושים. מזויינים על
 שם חמשה מיני כלי זיין הנזכרים בפסוק מגן וצנה ורומח
 וחצים ומקל יד דכתיב (יחזקאל לט, ט) ויצאו יושבי ערי
 ישראל ובערו והשיקו בנשק ומגן וצנה בקשת ובחצים ובמקל
 יד וברומח:

שמות רבה - פרשה כ

[יח] מהו ויסב שהקיפן הקב"ה כשם שהוא אומר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב,
 וכגון רועה שהיה רועה צאנו וראה זאבין באין על הצאן והיה סובב את הצאן שלא ינוקו, כך בשעה
 שיצאו ישראל ממצרים היו אלופי אדום ומואב וכנען ועמלק עומדין ונותנין את העצה היאך לבא על
 ישראל כשראה הקב"ה כך סבב אותן שלא יבואו עליהם שנאמר ויסב אלהים את העם, ולא בעוה"ז
 בלבד אלא לע"ל כך, מנין שכך דוד אומר (תהלים קכה) ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו, ד"א
 ויסב אלהים את העם מכאן אמרו רבותינו אפ"י עני שבישראל לא יאכל עד שיסב שך עשה להם
 הקב"ה שנאמר ויסב אלהים.

שמות רבה - פרשה כה

[ז] ד"א הנני ממטיר לכם לחם [הה"ד] (דכתיב) (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי, אמר
 הקב"ה מי גרם לכם לאכול מן המן ולשתות מהבאר מפני שקבלתם את החוקים ואת המשפטים כמה
 שנאמר (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט וגו', הוי בזכות לחמי נטלתם לחמו של מן ובזכות יין
 שמסכתי שתייתם מי הבאר שנאמר ושתו ביין מסכתי, ולמה לא אמרו שירה על המן כשם שאמרו על
 הבאר אלא על המן היו מוציאים דברי תפלות שנאמר (במדבר יא) ועתה נפשנו יבשה אין כל, אמר
 הקב"ה איני מבקש לא תרעומותיכם ולא קלוסיכם לפיכך לא נתן להם רשות לומר שירה אלא על
 הבאר מפני שהיו מחבבין אותה שנאמר (במדבר כא) עלי באר ענו לה, ד"א הנני ממטיר לכם לחם מן
 השמים הה"ד (תהלים כג) תערוך לפני שלחן נגד צוררי אימתי אמרו ישראל דבר זה כשיצאו ממצרים
 והיו אומות אומרים עתידין אלו למות במדבר ואמרו (תהלים עח) היוכל אל לערוך שלחן במדבר, מה
 עשה הקב"ה הסיבן תחת ענני כבוד שנאמר ויסב אלהים את העם, והאכילם מן שנא' (דברים ח')
 המאכילך מן במדבר, והיה גבהו של מן יותר ממי המבול שנא' (תהלים עח) ויצו שחקים ממעל ודלתי
 שמים פתח, ובמבול כתיב (בראשית ז) וארובות השמים נפתחו, והיו אומות רואין את ישראל מסובין
 ואוכלין ומקלסין להקב"ה שנאמר (תהלים כג) תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי זה
 השליו, (תהלים כ"ג) כוסי רויח, זה הבאר, וכן לעתיד לבוא הוא עושה שלום להם והם מסובין ואוכלין
 בגן עדן ועובדי כוכבים רואין מנהגם ונימוסין (נ"א ונימוסין) שנאמר (ישעיה סה) הנה עבדי יאכלו
 ואתם תרעבו וגו'.

רמב"ן הקדמה לספר שמות

השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר ובמקרי האבות שהם
 כענין יצירה לזרעם מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל עתיד לבא להם ואחרי
 שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם ונתיחד ספר ואלה שמות
 בענין הגלות הראשון הנגזר בפ"י ובגאולה ממנו ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אף על
 פי שכבר נכתב זה בעבור כי ירידתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוחל. והנה הגלות איננו נשלם עד
 יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין
 יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה
 והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז
 נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד:

ליקוטי הלכות – או"ח ברכת הריח וברכת הודאה – ד, מה

וְזֶה בְּחִינַת גְּדֻלַּת הַטְּלָטוּלִים וְהִיסוּרֵי שְׂצָרִיכִין לְסַבֵּל קֶדֶם שְׂבָאִין לְאַרְץ - יִשְׂרָאֵל וְצָרִיכִים
 לְסַבֵּב בְּכַמָּה דְרָכִים קֶדֶם שְׂבָאִין לְאַרְץ - יִשְׂרָאֵל וְכִמוֹ שְׂכַתוֹב, וַיִּסָּב אֱלֹקִים וְכוּ' וְכִמוֹבָא
 לְעֵיל. וְהַכֵּל הוּא בְּשִׁבִיל קַבּוּץ הַנְּדָחִים הַנִּי"ל: כִּי אֵיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י ז"ל בְּפָנּוֹת, וְהִבִּיאֲנוּ
 לְשִׁלּוֹם מֵאַרְבַּע פְּנּוֹת הָאֲרָץ וְכוּ' שְׁבַכְל מְקוֹם בְּעוֹלָם שְׂאֲחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִדְחָה לְשֵׁם בְּגָלוֹת
 5 בְּאַרְבַּע פְּנּוֹת הָאֲרָץ נִחְשָׁב כְּאֵלוֹ כֹּל יִשְׂרָאֵל גְּלוֹ לְשֵׁם וְעַל - יְדֵי זֶה מְבַרֵר נִיצוּצוֹת מִשֵּׁם וְעַל -
 יְדֵי זֶה בָּאִין לְאַרְץ - יִשְׂרָאֵל, עַיִן שֵׁם בְּאַרְיִכוֹת. שְׁזָהוּ סוּד מַה שְׂיִשְׂרָאֵל מִפְּזָרִין עֲכָשׁוּ בְּגָלוֹת
 בְּמִקוּמוֹת הַרְחוּקִים מִהַקְדָּשָׁה מֵאֲדָ. וְהִנֵּה זֶה הָעֲנָן הוּא דְבַר נִסְתָּר וְנִעְלָם מֵאֲדָ. וְאֵי אֲפֹשֶׁר
 לְהִבִּינּוּ, כִּי אֲנוּ רוֹאִים שְׂבַמְדִּינוֹת הַרְחוּקִים מִיִּשְׂבּוֹת יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ בְּמִדִּינוֹת מֵאֲסַקְנוּעַ. נִדְחוּ
 לְשֵׁם יְהוּדִים מְעֻטִים. וְדָרִים בֵּין הַרְבֵּה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים יְהוּדִים מְתֵי מְעֻט. עַד שְׂיִישׁ עֲלֵרוֹת
 10 הַרְחוּקִים יוֹתֵר. שְׂאִין נִמְצְאִים שֵׁם יִשְׂרָאֵלִים כִּי אִם אֲחָד אוֹ שְׁנַיִם בְּעִיר גְּדוֹלָה. וְהִנֵּה אֲנוּ
 רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ שְׂרַב אֱלוֹ הַיְהוּדִים הַדָּרִים בְּמִקוּמוֹת כְּאֵלֶּה רַבִּם כְּכֹלֵם אֵינִם צְדִיקִים כָּלֵל.
 וְהַלְוִאי הָיוּ בֵּינוּנִים כִּי הֵם רְחוּקִים מֵאֲדָ מַה' יִתְבָּרַךְ וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה שְׁלֵא לְדַבֵּר עַל
 אֵיזָה מִיִּשְׂרָאֵל חֵס וְשִׁלּוֹם, כִּי גַם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּאִים מִצּוֹת כְּרִמּוֹן. וְאִם כֹּן אֵיךְ אֲפֹשֶׁר
 לְהִבִּין זֹאת. שְׁעַל - יְדֵי אֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ יִתְבָּרְרוּ הַנִּיצוּצוֹת מִעֲמֻקֵי הַקְּלָפוֹת כְּאֵלוֹ, אֲבָל בְּאַמְת
 15 הִיא נְפִלְאוֹת תְּמִים דְּעִים וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְהִבִּין זֹאת. וְהַכֵּל, שְׁעַקֵר הַגְּלוֹת הוּא הַגְּלוֹת
 וְהַהֲתַרְחֻקוֹת מֵאַרְץ - יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא כָּלֵל הַקְּדָשָׁה וְעַקֵר הַגְּלוֹת הוּא בְּשִׁבִיל לְבַרֵר הַנְּדָחִים
 שְׁהֵם הַנִּיצוּצוֹת שְׁנִדְחוּ בְּעֲמֻקֵי הַקְּלָפוֹת בְּבְחִינַת לֹא גְלוֹ יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֲלֵא כְּדֵי
 שְׂיִתְנַסְּפוּ עֲלֵיהֶם גְּרִים, שְׁזָהוּ בְּחִינַת הַנִּיצוּצוֹת הַמִּתְבָּרְרִים מִעֲמֻקֵי הַקְּלָפוֹת, כִּי בְּאַמְת
 לְכַאוּרָה קֶשֶׁה לְהִבִּין עַיִן הַגְּלוֹת שְׂמַחְמַת שְׁחֻטָּאוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ - יִשְׂרָאֵל גְּלָה אוֹתָם מִשֵּׁם
 20 לְאַרְץ הָעַמִּים. עַד שְׂיִתְקַנוּ וְיִשׁוּבוּ אֵלָיו וְיִבִּיא לָנוּ גּוֹאֵל צְדִיקֵנוּ. וְהַדְּבַר קֶשֶׁה מֵאֲדָ אֵיךְ יְהִי
 תִּקְנָה שְׂבַחוּץ - לְאַרְץ יִשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל. וְמַה אִם בְּמִקוֹם חִיוֹתֵנוּ וְקִדְשֵׁתֵנוּ שֶׁהוּא אֲרָץ - יִשְׂרָאֵל
 אֲרָץ הַקְּדָשָׁה שְׁשֵׁם עַקֵר קִדְשָׁת יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. אִם שֵׁם הַתְּגַבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל הַיֵּצֵר הַרְעַ עַד
 שְׂהַחֲטִיאֵם אֵיךְ יְהִי תִקְנָה שְׂבַחוּץ - לְאַרְץ שֶׁהִיא אֲרָץ הָעַמִּים אֲוִיר הַטְּמָא וְכוּ', שֵׁם יִתְקַנוּ
 וְיִשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל! וְאִם כֹּן חֵס וְשִׁלּוֹם, אֲפֹס תִּקְנָה!! הֲלֹא ה' יִתְבָּרַךְ רוֹצֵה בְּתִקְנוֹתֵינוּ. וְאֵינּוּ חִפְץ
 25 לְנִקֵּם בְּנוּ, רַק כֹּל הַגְּלִיּוֹת וְהַצָּרוֹת הֵם בְּשִׁבִיל תִּקּוּן, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב, וּבִקְשָׁתֶם מִשֵּׁם אֵת אֱלֹקֵיךְ
 וּמִצָּאתָ וְכוּ'. אֲבָל אֵיךְ יִתְכּוֹן זֶה שְׂבַאֲרָץ - יִשְׂרָאֵל לֹא בְּקִשְׁנוּ וְחַפְשָׁנוּ וְנִדְרָשְׁנוּ אֵת ה' יִתְבָּרַךְ
 וּבַחוּץ - לְאַרְץ בְּאַרְץ הָעַמִּים נִדְרַשׁ וּנְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ? אֲבָל בְּאַמְת כֹּל זֶה הוּא נְפִלְאוֹת תְּמִים
 דְּעִים. וְהֵם מִסְתַּרֵי פְּלֹאוֹתָיו: